

uitgave van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

JANUARI
2021

1

SAMENKERK

Op weg
in het
nieuwe
jaar

10

Wij geloven...

14

Uit de kunst:
kerkelijke
kunstschatten

32

Kerkbalans
2021

uitgave van het bisdom Haarlem-Amsterdam

JANUARI
2021
1

SAMENKERK

In dit nummer

Beeld voorzijde: 'De beschermengel'
(Marcantonio Franceschini, 1716)

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar. Nummer 1 • Jaargang 46
De volgende uitgave verschijnt op 4 maart 2021.

Redactie

Eric van Teijlingen (hoofd- en eindredactie), Carolien Hoogenboom, Maurice Lagemaat, Petra Vermeer (redactiesecretariaat).

Medewerkers

Mariska Adrichem, Anneke van Assema, Anneke Donkers, Leo Fijen, Ingrid Henkemans, Jos Martens, Marcel Poorthuis.

Redactieadres

SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600 Fax • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Abonnement

Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers *SamenKerk* • € 30,- per jaar
Zes nummers *SamenKerk* in het buitenland
€ 36,- per jaar

Advertenties

Redactie *SamenKerk*
Petra Vermeer (redactiesecretariaat)
023-5112600
samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Grafisch ontwerp / technische realisatie

Impulsar strategy & design • www.impulsar.nl
Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen; verantwoordelijken kunnen reageren via het redactieadres.

**Kerkbalans
2021**

32

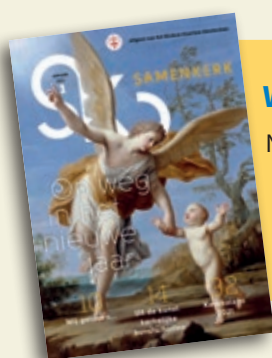
De jaarlijkse actie Kerkbalans is een feest voor iedere parochie! Geef vandaag voor de kerk van morgen.

Zonder vrijwilligers geen kerk. Twee van hen vertellen enthousiast over hun werk.

**Vrijwilligers
actief**

8

Wilt u *SamenKerk* niet missen?

Neem een abonnement! U ontvangt ons magazine zes keer per jaar thuis, voordat ze in de parochies verkrijgbaar is. Nu met bijzonder welkomstgeschenk!
Info: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

NIEUW

Laatste in
de serie
'Wij geloven'

10

In de serie 'Wij geloven' behandelt Geert van Dartel de laatste zin van onze geloofsbelijdenis. Amen!

Uit de kunst

14

Een nieuwe serie in *SamenKerk* over kerkelijke kunstschaten. Je kijkt je ogen uit...

Het beeld van de grote onbekende mag van tafel, aldus de eerste biografie over kardinaal Willebrands

Kardinaal
Willebrands

24

En verder

- 4 Mgr. Hendriks: Wat ik u zeggen wil
- 6 Kort nieuws
- 8 Wat ik doe
- 12 Kathedraal-TV
- 16 Oecumene: week van gebed voor eenheid 2021
- 17 Parels uit de schattengrot
- 18 Wereldkerk: woorden van de paus
- 20 Inspiratie
- 23 Leo Fijen
- 28 Catechese: we vieren eucharistie
- 31 Zingt voor de Heer
- 35 Puzzel
- 36 Geboekt
- 38 Personalialia
- 39 Huiszegen 2021

Paus Franciscus nodigt ons uit...

H

oe kunnen we ontsnappen aan de constante stroom van coronanieuws, de dreiging die van de crisissituatie uitgaat en alle zorgen van deze tijd? Door onze aandacht op iets anders te richten,

dat zinvol en verrijkend is en belangrijker nog dan de pandemie. Paus Franciscus heeft daarom verschillende speciale jaren en dagen ingesteld en aan een belangrijk thema gewijd, om onze aandacht te vragen voor iets anders dan corona.

De armen

Één themadag is al iets ouder, maar ik noem die toch, omdat het onderwerp onze paus zo aan het hart gaat en hij er regelmatig op terug komt: al in 2016 heeft hij de Werelddag voor de armen ingesteld op de drieëndertigste zondag door het jaar (de zondag vóór het feest van Christus Koning) in de tweede helft van november. Al is er dus een speciale dag voor, er gaat geen week voorbij zonder dat Franciscus aandacht vraagt voor situaties van armoede, vervolging, nood en onderdrukking.

De Bijbel

Katholieken zijn niet zo sterk in hun Bijbelkennis. Dat is tenminste een verwijt dat we nogal eens te horen krijgen. Maar daar is sinds het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) veel in veranderd doordat in de eucharistieviering op zondag maar liefst drie gedeelten uit de Bijbel worden voorgelezen in een driejarige cyclus. Wie ook op wekdagen naar de Mis gaat, krijgt dagelijks twee wisselende lezingen te horen in een tweejarige cyclus. Tussen de lezingen wordt bovendien een psalm gelezen of gezongen. Ga dus dagelijks naar de heilige Mis en je krijgt binnen enkele jaren vrijwel

De coronacrisis heeft mensen op zichzelf teruggeworpen. Velen worden er een beetje somber van. Paus Franciscus heeft een aantal initiatieven genomen om ons ondanks de situatie toch uit die 'bubbel' te halen... Hij nodigt ons uit om mee te doen.

de hele Bijbel als geestelijk voedsel mee! Katholieken zijn dus Bijbelvaster geworden, maar de Bijbelse geschiedenis die vroeger op scholen als vak werd gegeven, zien we helaas zelden meer. Wel zijn er gelukkig veel Bijbelgroepen en Bijbelse retraites.

Levende Woord

Sinds vorig jaar viert heel de katholieke Kerk op de derde zondag door het jaar - dit jaar op 24 januari - een Zondag van het Woord van God. Deze dag is dus ingesteld door paus Franciscus. Het gaat hem niet om de Bijbel als boek, de paus wil ons uitnodigen om ons geloof te vernieuwen. Als we het Woord van God lezen in dezelfde Geest als waarin het is geschreven, blijft het altijd een nieuw Woord en een levend Woord en daar gaat het om: geen dode letter of een leuk verhaal, maar een kracht die onze harten en geesten omvormt, die inspireert om ons individualisme te verlaten en te leven vanuit een liefde die gemeenschap zoekt, die met God en mensen verbonden wil zijn. De bedoeling van deze dag is dus niet zozeer: Je moet de Bijbel lezen, als wel: Laat je inspireren door het levende Woord van God. Laat het Woord van de Heer een inspiratiebron en een kracht worden in je leven! En hóór het Woord in de levende gemeenschap van de kerk.

Paus Franciscus heeft verschillende speciale jaren en dagen ingesteld om onze aandacht te vragen voor iets anders dan corona

Het gezin

Op 19 maart - de feestdag van Sint Jozef - begint een Jaar van het gezin die tot 26 juni 2022 zal duren. Het Jaar van het gezin markeert dat het vijf jaar geleden is dat paus Franciscus een document heeft gepubliceerd over het gezin, de Apostolische Exhortatie *Amoris Laetitia*, waarin hij allerlei voorstellen heeft gedaan voor een betere huwelijksvoorbereiding en begeleiding van gezinnen, zodat die kunnen groeien in hun roeping, in hun onderlinge relatie en in het opvoeden van de kinderen.

In ons bisdom willen we bijzondere aandacht geven aan het familie- en gezinsspastoraat en dus aan dit Jaar van het gezin, onder meer door familiedagen en andere, nieuwe, initiatieven, waarvoor we - met de hulp van enkele fondsen waarvoor we zeer dankbaar zijn - binnenkort medewerkers hopen aan te stellen.

Sint Jozef

Voordat we het Jaar van het gezin beginnen is op 8 december jl. al een jaar ter ere van de heilige Jozef begonnen: zijn dienstbaarheid, zijn goede zorgen en liefde voor Maria en Jezus, waarbij hij zichzelf en zijn carrière op het tweede plan zette en zijn vrouw en gezin voorop, zijn voor ons heel inspirerend, juist in een tijd waarin veel mensen vooral met zichzelf bezig schijnen te zijn.

En zo komt ook dit thema weer neer op het grote punt dat de paus ons steeds maar weer voor ogen houdt: verlaat je individualisme, laat caritas - er voor anderen zijn - in je heersen, wees dienstbaar. ■

Bisschop Johannes Hendriks

Week van de eenheid

We vieren deze zondag van het Woord van God binnen de Week van gebed voor de eenheid van de Christenen en dat doet ons eraan denken dat we in onze liefde voor het Woord van God verbonden zijn met alle andere christenen. De Week van de Eenheid is dan ook een goede gelegenheid om op een weekdag of een zondagmiddag verenigd te zijn met onze protestantse of oosterse/Orthodoxe medechristenen in een viering rond het Woord van God.

Laudato Si-jaar

Graag wil ik de andere thema's nog kort noemen, die paus Franciscus onder onze aandacht heeft gebracht. Tot 24 mei is er een speciaal jaar om aandacht te vragen voor ons 'gemeenschappelijk huis', zoals de paus de schepping noemt. Vijf jaar na het verschijnen van de Encycliek *Laudato Si* worden wereldwijd de thema's van klimaat en milieu onder de aandacht gebracht vanuit het perspectief van de katholieke sociale leer. In ons bisdom zijn de jongeren, caritas, Sant'Egidio, parochies en ikzelf hiermee bezig geweest, al waren veel initiatieven door de coronapandemie helaas niet haalbaar.

Kijk op kathedraal-TV naar een gesproken versie van deze 'Wat ik u zeggen wil'.

Jozefjaar in de Kerk

Begin december kondigde paus Franciscus voor de Kerk een Jozefjaar af om de devotie tot Sint Jozef te bevorderen als bruidegom van de heilige Maagd Maria, voedstervader van Jezus, patroon van de universele Kerk enzovoort. Dit Jozefjaar duurt nog tot 8 december 2021. De gelovigen die dit Jozefjaar het voorbeeld van Sint Jozef navolgen en hem godvruchtig vereren, kunnen volgens de gebruikelijke condities een volle aflaat verdienen.

Naast dit kerkelijke Jozefjaar heeft de paus ook een periode aangekondigd waarin extra aandacht wordt gegeven aan zijn apostolische exhortatie *Amoris Laetitia* uit 2016 over het huwelijk en gezin. Het Amoris-Laetitia-jaar zal worden geopend op 19 maart 2021 (op het hoogfeest van Sint Jozef) en worden afgesloten in juni 2022 tijdens de tiende editie van de Wereldgezinsontmoetingsdagen in Rome.

**Amoris Laetitia
Family**
2021 - 2022

Missionary bus

Deelnemers Isa Weger en Michael Okyere aan The Missionary School 2019-2020 hebben met het heiligdom O.L.V. ter Nood een missionair project uitgewerkt: 'The Missionary Bus', een bus voor personenvervoer waarop Onze Lieve Vrouw ter Nood prominent de aandacht heeft. Sterker, de bus maakt Onze Lieve Vrouw ter Nood concreet zichtbaar in het straatbeeld. Als voorbijganger, kun je er niet omheen.

Verduidelijking rond de Vrouwe van alle volkeren

Op 30 december heeft de Bisschop van Haarlem-Amsterdam, mgr. dr. J.W.M. Hendriks (in overleg met de Congregatie van de Geloofsleer in Rome) een verklaring uitgegeven over de devotie tot de Vrouwe van alle volkeren (Amsterdam). Het komt erop neer dat de devotie is erkend met de titel, de afbeelding en het gebed maar dat die gescheiden moet blijven van de verschijningen en de boodschappen (die niet erkend zijn). De titel is waardevol. Paus Franciscus schrijft bijvoorbeeld in zijn encycliek *Fratelli tutti* (van oktober 2020): "Voor veel christenen heeft deze weg van broederschap ook een Moeder die Maria heet. Zij heeft dit universele moederschap onder het kruis ontvangen (Joh. 19,26) en haar aandacht gaat niet alleen uit naar Jezus maar ook naar 'de overigen van haar kinderen' (Openb. 12, 17)". De erkenning van deze titel mag

echter niet worden begrepen als een erkenning – ook niet impliciet – van het bovennatuurlijk karakter van de veronderstelde verschijningen en openbaringen aan Ida Peerdeman. Dit is op 30 december jl. opnieuw bevestigd. Dit oordeel van Rome houdt in dat geen publiciteit meer wordt gegeven aan de verschijningen en boodschappen van de Vrouwe van alle Volkeren. De verering van Maria onder deze titel blijft, met de afbeelding en het gebed, maar kan niet worden beschouwd als een erkenning – ook niet impliciet – van het bovennatuurlijke karakter van de gebeurtenissen in kwestie.

De volledige bisschoppelijke verklaring en een nadere toelichting en pastorale aanvulling op deze verklaring zijn terug te vinden op de website van het bisdom: www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Aanbeveling Nederlandse bisschoppen voor vaccineren

Voor gelovigen is er geen enkel bezwaar om zich te laten vaccineren tegen covid-19.

Daarmee beantwoordde kardinaal Wim Eijk (namens de bisschoppen referent voor medische ethiek) enkele vragen over vaccineren: “In het belang van het algemeen welzijn, waarbij de menselijk persoon

centraal staat, raad ik vaccinatie aan. Mensen zijn dan niet alleen zelf beschermd tegen het virus, maar ook hun naasten worden beschermd en in die zin is vaccineren ook een daad van naastenliefde.” U kunt de gehele tekst vinden op www.rkkerk.nl (bij ‘Nieuws’, ‘december 2020’ bij ‘8 december/wel of niet vaccineren’).

Webinar ‘Fratelli tutti’

In zijn nieuwste encyciek *Fratelli tutti* (= Allen broeders en zusters) werkt paus Franciscus thema’s uit als barmhartigheid, respect voor andersgelovigen en inzet voor vrede en verzoening. De boodschap van *Fratelli tutti* wordt besproken tijdens een webinar met diverse sprekers, georganiseerd door de Laudato Si-werkgroep Nederland en de Bisschoppelijke Vastenactie, op vrijdag 29 januari (van 14.00 uur tot 16.15 uur). Deelname is gratis. Aanmelden via: info@vastenactie.nl

Werkdocumenten 44

Fratelli tutti

Encyciek van paus Franciscus over broederlijkheid en sociale vriendschap

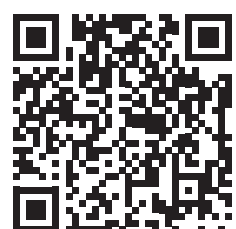

Foto: Ramon Wangild

Deuren nieuwe kerk Almere bijna open

De parochie van Almere had de kerkdeuren van hun nieuwe Sint-Bonifatiuskerk graag wagenwijd geopend voor de kerstnachtmis. Om meerdere redenen is dat niet geschiedt. De werkzaamheden vorderen gestaag en het is de verwachting dat de parochie in maart 2021 hun kerkgebouw in gebruik gaan nemen. Later dit jaar zal de bisschop de kerk inwijden. In de kerkruimte is het altaar al geplaatst en de achterwand van de nis van de Mariakapel is in een mooie kleur blauw geschilderd. De lampen hangen maar de kerkbanken ontbreken nog. Ook het kunstwerk moet

nog op zijn plaats gehangen worden. Het betreft een fries met vijftientig scènes uit het leven van Jezus. Klik met uw smartphone op de QR-code en bouwpastoor Sandor Koppers neemt u mee op een leuke rondleiding door het nieuwe kerkgebouw. Of kijk op: www.katholiekalmeren.nl

Elke parochie draait op vrijwilligers. Deze toegewijde groep mensen zet zich vele uren in voor het reilen en zeilen van de geloofsgemeenschap. In zeer diverse taken: van koster tot lector, van communiegroep tot parochiebestuurder. *SamenKerk* reist door het bisdom en vraagt: wat is uw taak in de parochie?

Eric van Teijlingen

Wat ik DOE...

Het parochiesecretariaat als spin in het web

Een parochiesecretariaat; iedere parochie heeft er één. Ook die van Heemskerk. Het is geopend op maandag-, dinsdag- en vrijdagochtend en wordt door twee dames bemnst. Een van hen is Marieke Berends-Ruiter. "Sinds 1991. Ik ben er langzaam ingegroeid. Ik was in die tijd lid van het kerkbestuur en nadien bij het parochiesecretariaat gebleven." Waaruit bestaan de werkzaamheden? "We beantwoorden telefoontjes, e-mails en de post. We nemen misintenties aan. We betalen vrijwilligers hun declaraties uit. We doen de voorbereiding van de diverse teksten voor de lectoren en voor de weekendvieringen. We maken afspraken over doop- en huwelijksvieringen en uitvaarten. Dat laatste vraagt wat meer werk. We hebben contact met de uitvaartondernemer, bezien of de kerk op het tijdstip beschikbaar is, of er een pastor is en informeren de koster en

En toen kwam corona...

En toen kwam corona. Alle kerkgebouwen gingen in het voorjaar van 2020 weken dicht. Wat nu? vroeg men zich in menig parochie af. "Inderdaad. Wij ook", zegt Gemma Crijns. Ze is sinds 2014 coördinator vrijwilligers in de Nicolaasbasiliek. "Half maart gingen de kerken dicht. Wie had zoiets zien aankomen? En in juni vorig jaar mochten ze weer open, onder strikte regels en coronamaatregelen. We moeten toch wat doen?" Crijns is een echte doener. Ze ging aan de slag samen met enkele andere vrijwilligers. "We wilden in de kerk niet van die vreselijke rood-witte afzetlinten. Die gebruikt de politie ook. We hebben honderd mooie bordjes laten maken met de tekst 'Wilt u hier plaats nemen a.u.b.?' en op de vloer grote, duidelijke pijlen. Heel zichtbaar en simpel. Het werkte meteen, zagen we. De mensen liepen vanaf het begin de juiste richting op in de kerk. We hebben het gewoon afgekeken van de winkels in de Kalverstraat. Verder heb ik al die coronaregels die we via het bisdom ontvingen, verwerkt in informatie en instructies voor de kerkgangers en andere bezoekers en voor de kerkwachten en vrijwilligers. Daarnaast

Dekenaat Amsterdam
Parochie H. Nicolaas
Locatie H. Nicolaas-
basiliek Amsterdam
Gemma Crijns (71)
Coronaprotocol

hebben we een aanmeldsysteem opgezet voor met name de zondagse vieringen. Mensen kunnen mij bellen, appen, sms'en of mailen om zich te registreren. Samen met een andere vrijwilliger maken we vervolgens de namenlijsten voor de kerkwachten, die bij

de kerkdeuren weer controleren. Alles bij elkaar vragen deze coronamaatregelen veel tijd en organisatie." Het is een geheel nieuwe vrijwilligerstaak binnen parochies, zonder precedent. Gelukkig wonen Crijns en haar man op steenworpafstand van het markante gebouw bij het Centraal Station in de hoofdstad. "We hoeven alleen maar het IJ over te steken." Naast de organisatie van alle maatregelen heeft Crijns zich ook hard gemaakt voor een eigen streamingsdienst. "Het was meteen duidelijk dat, als er maar dertig mensen in de kerk mogen zijn, we er driehonderd moeten teleurstellen. De parochie heeft de speciale apparatuur aangeschaft. We werkten eerst met twee camera's en inmiddels met drie. We hebben een 'streamteam' gevormd. Ik moet zeggen dat er in het begin echt wel strubbelingen waren maar de uitzendingen zijn inmiddels een stuk professioneler. Wat dat betreft leren we veel van de KRO die hier vaak is voor de televisiemissen." En zo werd Nicolaas-TV geboren voor de gestreamde vieringen, die goed bekeken worden, en andere parochiële activiteiten, zoals de kindermiddag met Sinterklaas. "Ja, in de kerk gewijd aan de heilige Nicolaas in de stad waarvan hij tevens patroon is, kan zo iets natuurlijk niet ontbreken", aldus Crijns. Zo blijkt maar weer, met de woorden van een andere 'heilige Amsterdammer': ieder nadeel heb zijn voordeel. ■

**Dekenaat
Zaanstreek-IJmond
Parochie H. Laurentius
en H. Maria Heemskerk
Marieke Berends-
Ruiter (77)
Parochiesecretariaat**

de koren. Na afloop verzorgen we de informatie aan de nabestaanden over het aantal misintenties en de collecte en de uitnodiging voor Allerzielen. We verzamelen ook alle kopij voor ons parochieblad 'Helm' en maken er één geheel van. Daarna gaat het naar een vrijwilliger die ervoor zorgt dat het blad wordt vormgegeven en gedrukt. Wij van het secretariaat organiseren dan weer de verspreiding via andere vrijwilligers." Veel administratief werk maar een parochie secretariaat heeft ook een andere, belangrijke rol. Berends-Ruiter: "We spreken veel parochianen en vrijwilligers. We maken altijd even een praatje met ze en bieden hen een luisterend oor, zeker bij ziek en zeer. Met de pastores bespreken

we in een wekelijkse afspraak de lopende zaken en maken afspraken met en voor ze. Zo ook met het parochiebestuur en met vrijwilligers. Zo gezien zijn we wel een spin in het web." U weet dus veel van het wel en wee van de parochie en kent veel vrijwilligers en parochianen? "Zeker, veel dingen komen samen bij het parochiesecretariaat, maar ik weet niet alles. We weten gelukkig weer wel wie wél iets weet als mensen ons iets vragen," zegt Berends-Ruiter lachend. Ze verricht haar vrijwilligerswerk met veel vreugde. "Het is fijn om iets om handen te hebben. Ik ben niet het type van thuis zitten. Het is ook fijn dat je iets kunt bijdragen aan onze geloofsgemeenschap. En ik voel mij zeer betrokken bij deze kerk. Laat ik het anders zeggen: ik doe dit vrijwilligerswerk bij onze parochie en ik zou dat niet doen voor, zeg, de tennisvereniging." De telefoon rinkelt weer. "Nu moet ik toch echt weer aan het werk... Met parochie heilige Laurentius en Maria, met Marieke Berends." ■

Foto: A. Broerse-van Hal

De laatste dingen

Geert van Dartel (64) is voorzitter van de Raad van kerken Nederland en secretaris van de Katholieke Vereniging voor Oecumene.

Iedere zondag zeggen of zingen we de geloofsbelijdenis. Wat geloven wij? Dit is het laatste deel in de serie over de geloofsbelijdenis van Nicea/Constantinopel, in een oecumenisch perspectief ontleed aan de hand van het boek *Wij geloven. Rooms-katholiek en protestant: één geloof. De geloofsbelijdenis van Nicea / Constantinopel* (uitgelegd door Bram van de Beek en Herwi Rikhof).

De geloofsbelijdenis is zuinig als het gaat over de laatste dingen. Er worden slechts twee zinnen aan gewijd: "Wij belijden de opstanding van het vlees en het leven van de eeuw die komt": een nieuw leven in een nieuwe werkelijkheid. De geloofsbelijdenis zegt niets over de vraag hoe dat leven er uit zal zien. Van de Beek en Rikhof wijden in hun boek *Wij geloven* aan deze twee sobere slotzinnen van het credo een prachtig hoofdstuk. Ze leggen hierin uit dat de belijdenis 'Jezus is de Heer' door de tijden heen standhoudt; hoe doop en geloof de toegangspoorten zijn tot het nieuwe leven, dat aangereikt door Christus' dood en opstanding, bekrachtigd wordt door de gave van de Geest; en dat de ware aard van de Kerk in verborgenheid (sacramenteel) en kruisdagend aanwezig is in onze wereld.

Voorals in tijden van rampspoed en verdrukking zijn hoop en verlangen onontbeerlijk om het vol te (kunnen) houden. Dat was in ons land zo tijdens de Duitse bezetting (1940-1945). Nu (2020-2021), gedurende de coronapandemie, beuren we elkaar op met woorden van hoop en troost. Dit gaat weer voorbij, er komt een andere tijd. Iedere generatie maakt wel periodes van nood en ontbering mee. In ons deel van de wereld hebben we het wat dat betreft goed getroffen. In de

geschiedenis van het volk van Israël wisselen periodes van belofte, opgang en bloei en periodes van neergang, onderdrukking en gevangenschap elkaar af. De relatie met de Heer van de hemelse machten, die zijn volk door de tijden heen vasthoudt en leidt, is de grond van de hoop van het volk van Israel dat er een betere tijd zal komen: 'die nieuwe dag' zal komen, de Dag van de Heer waarop geoordeeld en rechtgedaan zal worden. Uiteindelijk zal het goed komen. De machten van deze wereld hebben niet het laatste woord. Dat is aan God.

Nieuwe dag in Christus' opstanding

Het Nieuwe Testament sluit bij dit gedachtegoed aan. Ook Jezus spreekt over deze en de toekomstige wereld (zie Mt. 12,32; Mc. 10,30; Lc. 18,30). Daarbij moet aangekend worden dat de Vroege Kerk het zo verstond – en wij vandaag – dat die 'nieuwe dag' in Christus' opstanding uit de doden reeds gekomen is en dat de hoop op de eeuw die komt, verbonden is met het geloof in de opstanding van de doden. Jezus is de eerste en de laatste, Hij vervult de tijden en verbindt de tijden. Dit eschatologische perspectief is in zijn soberheid over-eind gebleven in de geloofsbelijdenis en niet veranderd toen de Kerk in het Romeinse Rijk van keizer Constantijn in de vierde eeuw een tot de staat erkende godsdienst werd verheven (en aan het eind van die vierde eeuw tot staatsgodsdienst). Van de Beek en Rikhof zien daarin de hand van de kerkvader Eusebius van Caesarea (260-337), de eerste kerkhistoricus, die weliswaar de loftrumpet stak over keizer Constantijn, maar die zich zeer bewust was van het verschil tussen het Romeinse politieke bestel en de verwachting van de eeuw die komt. De verwachting van het duizendjarig rijk wees hij van de hand. Het Concilie van Nicea (325) dat deze geloofsbelijdenis opstelde, volgde hem daarin.

Eschatologie

Het denken over het einde of over de laatste dingen wordt doorgaans uitgedrukt in temporele begrippen: verleden, heden, toekomst. Maar in de christelijke eschatologie ligt daar het accent niet. Het gaat om het laatste oordeel van God over ons en over de toekomst die daardoor mogelijk wordt. Eschatologie is een kwalitatief en niet een temporeel begrip, zeggen Van de Beek en Rikhof. Het eschatologische perspectief van waaruit wij als christenen mogen leven botst met het historische denken, dat een kenmerk is van de moderne tijd. Eschatologie is te onderscheiden van apocalyptiek, het literaire genre dat we kennen uit het boek Daniël en waarvan sporen te vinden zijn in het Nieuwe Testament (zie Mc 13,26; 14,62; Op. 1,7). De apocalyptiek richt zich op het onthullen van de eindtijd en het invullen

Uit de geloofsbelijdenis

Ik verwacht de opstanding van de doden en het leven van het komend Rijk.

van gebeurtenissen die daaraan vooraf gaan. Denken over de eindtijd is door de tijden heen een geliefd onderwerp geweest. Ook vandaag zijn er ontwerpen in omloop die daarop speculeren. Van de Beek en Rikhof geven in hun boek een mooie schets van de verschillende fasen die apocalyptiek heeft doorlopen om vervolgens van deze ontwerpen afstand te nemen omdat de apocalyptiek uitgaat van vijandbeelden en gemakkelijk gebruikt kan worden om de eigen positie te versterken. Apocalyptiek kan alleen een nuttig instrument zijn zolang deze samengaat met de belijdenis dat de Jezus de Heer is. Waar de apocalyptiek wordt losgemaakt van die belijdenis en een op zichzelf staand ontwerp wordt van de laatste dingen, zetten we volgens Van de Beek en Rikhof een stap achter Christus terug. Dat risico is niet denkbeeldig zeggen zij onder verwijzing naar hedendaagse theologische constructies van de eindtijd of de theologie van het Koninkrijk Gods van de twintigste eeuw.

Apocalyptiek is een nuttig instrument zolang het samengaat met de belijdenis dat Jezus de Heer is

Een voorbehoud tegen uitgewerkte apocalyptische ontwerpen vinden we in Mt. 25. Het verhaal over de wijze en dwaze maagden loopt uit op de vermaning: 'Wees dus waakzaam, want jullie weten niet op welke dag en op welk tijdstip Hij komt' (Mt. 25,13). En verderop in het verhaal (Mt. 25,31-46) over het laatste oordeel, als de schapen van de bokken gescheiden worden, overheerst alom verbazing. 'Maar, wanneer dan...?'

Als laatste...

Als christen mogen we deelhebben aan de eschatologische werkelijkheid van God die in Christus is aangebroken. Maar dat is niet een werkelijkheid of sfeer die ons van het concrete, alledaagse leven vervreemdt. Integendeel. Een leven met Christus in de Geest, geeft kracht om niet voor onszelf, maar met en voor de ander te leven, het kruis op te nemen en te dragen. Bij de belijdenis 'Jezus is de Heer' hoort een concreet leven dat daarbij past. Een juist verstaan van de laatste dingen helpt ons daar bij. ■

Geert van Dartel

Kathedraal-TV

Wilt u van huis uit deelnemen aan de dagelijkse vieringen in de Haarlemse kathedraal, schakel dan kathedraal-TV in op uw computer, iPad, telefoon of via internet op uw TV.

Neem digitaal deel aan de zondagse vieringen met de fraaie zang van het kathedrale koor. Kathedraal-TV zendt alle plechtigheden online uit, maar biedt daarnaast reportages over diverse kerkelijke onderwerpen. Ook worden de lokale gemeenschappen in beeld gebracht. Iedere eerste zondag van de maand wordt in het 'Bisdom Maand Journaal' teruggeblikt op wat er die maand in ons bisdom is gebeurd en aankondigingen voor de komende maand worden gedaan.

Martelaren van nu

Matthijs Jansen en Peter Broeders in gesprek over het leven van vervolgte christenen in onze tijd. Veel christenen kunnen hun geloof niet vrij uitleven zoals wij dat kennen. Ook vandaag de dag geven mensen hun leven voor het geloof. In deze vierdelige serie (gemaakt in samenwerking met Kerk in Nood) aandacht voor Sarah Yohanna, pater Ragheed Ganni, Akash Bashir en pater Frans van der Lugt sj.

Kathedraal-TV

www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.kathedraaltv.nl

Uit de kathedraal-TV-gids

Mijn kerk

Mireilis Damsma reist van kerk tot kerk en vraagt kerk-gangers over hun parochiekerk. Elk kerkgebouw blijkt een eigen verhaal te hebben. In de eerste aflevering wordt de St.-Josephkerk in Haarlem bezocht.

Eucharistieviering

Doordeweeks om 9.00 uur, 's woensdags om 19.00 uur en 's zondags (met zang) om 10.00 uur

Eucharistische aanbidding

's Woensdags om 19.30 uur (tot 20.30 uur)

Hoe verder na een kerkbrand?

Interview met pastoraal werker Johan Olling over de impact van de brand in het kerkgebouw van Limmen en hoe de gemeenschap is omgegaan met de herbouw.

Orgelconcerten

Diverse organisten bespelen het Willibrordusorgel in de Sint-Bavokathedraal

Geplande Q&A's

waarbij u zelf uw vragen kunt stellen (WhatsApp 06-23436049) over:

- **Verleidingen**

Vrijdag 29 januari om 16.00 uur met kapelaan Nars Beemster

- **Katholiek in de politiek**

Vrijdag 19 februari om 16.00 uur met Bina Chirino, nummer 14 op de kandidatenlijst voor de Tweede-Kamerverkiezingen voor de Christenunie

- **Caritas**

Vrijdag 19 maart om 16.00 uur met Corine van der Loos

Zilveren tazza

Van 'copschale' tot collecteschaal

Parochies en kerken zijn erfgoed- en schatbewaarders. De gebouwen zijn in een bepaalde stijl opgetrokken. In iedere kerk zijn er kunstschatten: van een glas-in-loodraam tot een heiligenbeeld, van liturgische voorwerpen tot aan kunst met een grote K. *SamenKerk* opent voor u een klein kiertje van deze schatkamer.

Ingrid Henkemans is erfgoed-specialist van Museum Catharijneconvent en inventariseert en adviseert de kerken van het Bisdom Haarlem-Amsterdam.

Een mooi bewerkte zilveren schaal op een hoge poot is geen alledaagse verschijning in de kerk. Toch behoort het tot de inventarisatie van een parochie in West-Friesland. Ooit bedoeld als profane drinkschaal of pronkstuk om lekkernijen op te presenteren, werd het in later tijden tot collecteschaal voor de kerk en is nu ringenschaaltje voor bij kerkelijke huwelijken.

Deze tazza is eind zestiende begin zeventiende eeuw door een onbekende goudsmid gemaakt. Ze staat op een hoge ronde voet en is gedecoreerd met een zogenaamde knorrenrand (een knorrenrand is een rij van aaneengesloten gevulde streepjes - red.). De ondiepe schaal is voorzien van dezelfde knorrendecoratie als de voet,

Op een mooi gedekte tafel was een tazza natuurlijk een echte blikvanger

met in de verdiepte spiegel een opgelegd gouden medaillon, versierd met bloemenband. In het midden prijkt een schild met een A en rond het schild de letters S I K.

Eigenaar

Wie ooit de eigenaar van deze schaal was is moeilijk te zeggen. Toch is er een aanwijzing: de letter A in het schild is een zogenaamd huismerk, dat in hedendaagse termen het logo van de familie genoemd zou kunnen worden. Naar alle waarschijnlijkheid was het eigendom van een rijke regentenfamilie.

Functie

Maar wat was nou de functie van zo'n schaal? Het woord 'tazza' komt uit het Italiaans en betekent:

mok of kopje. Met name in de Renaissance werd het gebruikt en dronk men wijn uit zo'n 'copschale'. Er werd soms ook fruit of suikergoed op gepresenteerd. Maar een tazza kon ook een diplomatieke functie vervullen en werd dan als relatiegeschenk aangeboden. Op een mooi gedekte tafel was een tazza natuurlijk een echte blikvanger. Dit is goed te zien op de stillevens van Willem Claesz. Heda (1594 - circa 1680). Hij gebruikte onder andere dit soort drinkschalen in zijn werk. Mensen die zich zijn schilderijen konden veroorloven hingen er thuis een gordijntje voor dat weggeschoven werd als er een gast op bezoek kwam. Dan functioneerde zo'n werk als praatstuk, waarbij de objecten symboliek en rijkdom uitstraalden die de goede beschouwer niet kon ontgaan.

Waarschijnlijk is deze tazza ooit door een regentenfamilie aan de statie (een parochie met een schuilkerk ten tijde van de Reformatie - red.) geschonken en is daarna in het bezit gebleven van de parochie. In de kerk werd de tazza waarschijnlijk als collecteschaal gebruikt, wat ook gebeurde in de synagogen. Daar haalde men met een tazza aan de vooravond van Poerim giften op voor de armen. Dit object geeft ons in elk geval een mooi beeld van wat de gelovige in die tijd over had voor de inrichting van de kerk. ■

Ingrid Henkemans

Week van gebed voor eenheid 2021

blijfinmijnliefde

Dat is de oproep die in 2021 centraal staat tijdens de Week van gebed voor de eenheid van de christenen. Het is een oproep van Jezus Christus zelf

uit het evangelie volgens Johannes (hoofdstuk 15).

Hij zegt daar tegen zijn discipelen:

“Blijf in mijn liefde en je zult veel vrucht dragen.” Hij blijft in de liefde van de Vader en wil niets liever dan die met ons delen. Hiervoor gebruikt Hij het beeld van de wijnstok. Hij is de wijnstok en de Vader de wijnbouwer. Die snoeit ons en maakt ons heel, zodat wij hem kunnen eren en vrucht dragen. Vrucht die zichtbaar wordt in eenheid. Dat is wat gehoopt wordt dat door deze Week van gebed voor eenheid mag geschieden.

Zusters uit de oecumenische kloostergemeenschap in Grandchamp (Zwitserland) wijzen op de verbondenheid met Christus als bron van de vrucht van eenheid. Deze gemeenschap, die de gebedsweek dit jaar inhoudelijk voorbereidde, wijdt zichzelf al sinds haar ontstaan in 1940 aan eenheid en gebed.

**Blijf in mijn liefde
en je zult veel
vrucht dragen**

Tijdens de Week van gebed voor eenheid bidden wereldwijd miljoenen christenen mee. Door samen te bidden ervaren we eenheid. Tegelijk tonen we verantwoordelijkheid voor anderen door de problemen van de samenleving in de voorbeden een plek te geven. ■

De jaarlijkse Week van gebed voor eenheid wordt georganiseerd door de Raad van Kerken en Missie-Nederland. Info: www.weekvangebed.nl

In de Heilig-Hart/Heilige-Jozefkerk in Hilversum zijn bijzondere glas-in-loodramen te vinden, waarvan deze wel een heel fraai specimen is. Het gaat niet om een heilige maar om een zalige: de Ierse Matthew Talbot.

Om uit te leggen wat er zo bijzonder is aan dit raam en deze zalige, eerst iets over de grimmige strijd van de IRA in Ierland. Brendan Behan (1923-1964) was wat je noemt een zware jongen. Als lid van de IRA deinsde hij niet terug voor wapengeweld en verder lardeerde hij zijn bestaan met liters drank per dag. Zijn strijd voor de katholieken in Ierland is uiteindelijk uitgelopen op vrede, wankel en hopelijk niet bedreigd door de Brexit.

Prima, zult u zeggen, maar wat moeten wij brave katholieken in Nederland hiermee? Meer dan u denkt! In zijn *Bekentenissen van een Ierse rebel*, vanaf pagina 262, drijft Behan de spot met een 'dwaze heilige'. Deze figuur is Matt Talbot (1856-1925), een dokwerker. Hij wilde niet betaald worden voor een staking en nam zelfs geen uitbetaling voor overuren aan als de lading lang op zich liet wachten, stommiteiten volgens Behan. Nu had deze Talbot een groot drank-

Een heilige dwaas van wie niemand de heiligheid vermoedt

probleem - als 13-jarig jongetje werkte hij in een wijnhandel en proefde de handelswaar - maar wist dat toen hij 28 jaar was te overwinnen door ascese. Hij legde eerst een gelofte tot onthouding voor drie maanden af, toen voor een half jaar en toen voor het leven. De eerste zeven jaar waren heel moeilijk. Talbot voelde zich een volgeling van de Ierse monniken en ging dagelijks naar de kerk. Behan moet hebben gevoeld dat deze Matt Talbot een geheim had dat sterker was dan hijzelf, en daarom bespotten hij Talbot: hij zal wel geen echte drinker zijn geweest. Ook beweerde Behan dat Talbot niet echt bereid was geweest tot staken (wat niet waar

Marcel Poorthuis is hoogleraar in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van Tilburg University.

was). Overigens noemde de hele buurt hem 'gekke Talbot'.

Brendan vertelt zelfs een anekdote, die vast is verzonnen, dat Talbots vader een nieuw bed had geregeld, van een protestant, voor de kamer van Talbot. Het oude was door de huisbazin opgestookt. De kamer moest na de dood van Talbot tijdens het eucharistisch congres in Dublin van 1932 een bedevaartplaats worden, maar niemand wist natuurlijk dat het bed niet origineel was.

Matthew Talbot

Later kwam de vader van Behan een vrome katholiek tegen die een splinter van het protestantse bed als relikwie bezat.

Nu horen bespottingen bij het leven van een heilige dwaas van wie niemand de heiligheid vermoedt. Onderweg naar de Mis kreeg Talbot een hartaanval. Toen ontdekte men op zijn lichaam kettingen en touwen die hij had aangebracht om zijn lichaam te dwingen tot onthouding. De mensen waren onder de indruk en Talbot werd op 3 oktober 1975 zalig verklaard door de heilige paus Paulus VI. Brendan Behan daarentegen stierf aan de drank. ■

Permesso Grazie Scusa

Paus Franciscus heeft de afgelopen jaren een aantal keer – onder andere in een catechese over het huwelijk op 2 april 2014 en bij het bidden van het angelusgebed op het feest van de heilige Familie afgelopen 27 december – zijn toehoorders gewezen op de drie belangrijkste woorden voor een huwelijk of relatie of familieverband, namelijk: *permesso*, *grazie* en *scusa*. Deze woorden vertalen zich naar het Nederlands als: ‘mag ik?’, ‘bedankt’ en ‘sorry’.

Paus Franciscus wil iedereen in een huwelijk of relatie en alle gezinnen deze woorden aanbieden als basiswaarden voor een gezond huwelijk of een liefdevol gezins- of familieverband. Met deze drie principes is, aldus paus Franciscus, iedere relatie bestand tegen de stormen van het leven. Door deze drie woorden zal een huwelijk of een gezin groeien.

Ruzie maken hoort ook bij een relatie. En daarover zegt de paus: “Als we ruzie maken, beëindig de dag dan niet zonder vrede te sluiten. Leg je meningsverschillen bij voordat de dag voorbij is. En waarom? Omdat de koude oorlog van de volgende dag veel gevaarlijker kan zijn.” ■

Permesso

Mag ik?

Vraag om toestemming en wees niet opdringerig in het leven van anderen. Respecteer de ander. Mag ik iets doen? Denk je dat dit kan?

Ga nergens van uit, maar vraag.

Grazie

Dankjewel

We bieden elkaar over en weer zoveel hulp, zoveel diensten. Zeg altijd dank voor wat de ander voor je gedaan heeft. Wees dankbaar.

Scusa

Sorry

We doen ook wel eens verkeerde dingen, woorden of gebaren die slecht vallen bij de ander en mogelijk voelt iemand zich hierdoor beledigd. Durf daarom te zeggen: Het spijt me.

VERNIEUWDE MISBOEKJES

Ter gelegenheid van het 900-jarig bestaan van de Orde van de Norbertijnen in 2021 hebben we onze misboekjes *De Zondag Vieren* en *De Vierende Kerk* met ingang van het nieuwe kerkelijk jaar in een nieuw jasje gestoken.

Met een frissere vormgeving, grotere letters, moderne illustraties én digitale beschikbaarheid maken we onze uitgaven future-proof.

Vraag naar de mogelijkheden om onze misboekjes te bestellen via administratie@bernemedia.com

Meer informatie vindt u op: www.bernemedia.com/misboekjes

Roept God je misschien om priester te worden?

Kom naar het Oriëntatie-weekend van 5-7 maart in Heiloo!

Kijk voor meer info op willibrordseminarie.nl

Grootseminarie
St. Willibrord
Bisdom Haarlem-
Amsterdam

Wilt u de priesteropleiding steunen?
NL64 INGB 000 000 5464 t.n.v. Het Grootseminarie

Steun het
Ziekenapostolaat
Nederland

Krachtcentrale werkt nog steeds

Iedere dag om 15.00 uur loopt de krachtcentrale warm. Een enorme, stille energiebron komt tot leven als duizenden mensen in Nederland zich opmaken voor gebed. Het zijn zieken, ouderen, eenzamen, mensen die het lijden van dichtbij kennen. In hun gebed verbinden zij hun eigen lijden met dat van Christus de Heer.

Sinds 1925 ondersteunt het Ziekenapostolaat hen hierbij.

'Vonken van Hoop' bij Radio Maria
Persoonlijke gesprekken

www.ziekenapostolaat.nl

En de Heer

zei:

“Ik wens jullie toe dat de Heer met jullie zal zijn en jullie zal beschermen.

Dat Hij goed voor jullie zal zijn en voor jullie zal zorgen.

Dat Hij over jullie zal waken en jullie vrede zal geven.”

Naar Bijbelboek Numeri 6,22-26

DE PLEKKEN • DE MENSEN • HET MYSTERIE

Klooster!

Versijnt 4 x per jaar!

Engelen

Engelen door de eeuwen heen Eindelijk: de nuchtere feiten op een rij

Verboden te zweven De kloosterlijke blik op engelen

'Ik word beschermd en geleid' Acht verhalen over nabijheid

Benedictijn Anselm 'Wij zijn door engelen

LEO FIJEN

Succesverhalen in de Katholieke Kerk

4x per jaar voor slechts € 35,- incl. verzendkosten

TROOST, KRACHT EN STEUN BIJ ONZE LIEVE VROUW TER NOOD

In deze moeilijke tijd waarin het coronavirus het bijna onmogelijk maakt om dierbaren te ontmoeten kunt u, ook in het nieuwe jaar, steun vinden bij Onze Lieve Vrouw ter Nood in Heiloo.

Vind troost, kracht en steun op ons mooie Heiligdom. Geheel binnen de coronamaatregelen kunt u onze Heilige Missen bezoeken, een kaarsje opsteken in een van de kapellen, even tot rust komen in gebed of een persoonlijk- of biechtgesprek voeren met een van onze priesters die dagelijks aanwezig zijn om u tot steun te zijn. Vele deuren zijn gesloten, maar onze deuren staan open voor u...

Bekijk voor uw bezoek alle benodigde informatie en updates via OLVTERNOOD.NL

Leo Fijen is directeur/uitgever van Adveniat en presentator van de geloofsgesprekken van de KRO op de zondagochtend.

p het hoogfeest van Driekoningen, 6 januari, schrijf ik deze column over een vrouw die door paus Franciscus gezien wordt als een van de grote Amerikanen. De Heilige Vader plaatst haar naam in het rijtje van

de vermoorde president Abraham Lincoln, de trappist Thomas Merton en de vermoorde dominee met die droom, Martin Luther King.

Paus Franciscus heeft het dan over Dorothy Day, een heilige vrouw die nog niet heilig is verklaard en die in 1980 is gestorven na een leven vol hoogtepunten en dieptepunten. Ze werd geboren op 8 november 1897 in een episcopaaus gezin dat niet kerkelijk betrokken was en verscheurd werd door een vader, die er vaak niet was. Verscheurd, zo begon haar leven, dat steeds meer tot een verbondenheid met haar diepste stem kwam, die van God zelf. Want die sprak in haar en trok haar naar de kerk toe. Ondanks mannen die haar pad kruisten en niets van dat machtige instituut moesten hebben, ondanks vriendinnen die niet in God geloofden, ondanks het zwijgen van die kerk bij het geweld van de Verenigde Staten in oorlogen over de hele wereld.

Christuskamer

Deze Dorothy Day was geen heilig boontje, want ze had meerdere liefdes en ze koos voor abortus in haar leven. En toch bleef God trekken, zeker na de geboorte van haar dochter Tamar. “De geboorte van mijn kind had me vervuld met een overvloed aan vreugde en liefde die elke menselijke ontvanger te boven ging. Ik kon deze vreugde alleen uiten door aanbidding en verering”, schreef ze om eraan toe te voegen dat zij dat alleen maar kon doen in relatie tot een gemeenschap die bij elkaar komt en tot een kerk van armen en migranten. Dorothy Day zag steeds weer de schaduwzijden van de katholieke Kerk maar bleef daar voor kiezen, in al haar radicaliteit. Want radicaal was ze, als een vrouw die opkwam voor vrouwenkiesrecht, die demonstreerde tegen oorlogsgeweld en die steeds weer de kant van de armen koos, ook in de krant die ze opzette, de *Catholic Worker*. Dat was veel meer dan een krant,

dat werd een landelijke beweging die ook vandaag nog praktische hulp geeft aan armen en ons nog veel kan leren, juist in deze tijd van corona. Want ze hield mensen voor dat elk huis een Christuskamer moet hebben en gastvrijheid moet hebben voor je naaste en voor Christus. Is dat niet de huiskerk die in coronatijden steeds meer zichtbaar is geworden? Is dat niet de opdracht om barmhartig te zijn?

Dorothy Day

als teken van geloof in verscheurd Amerika en verwarde wereld

Contemplatieve roeping

“Christus is niet alleen aanwezig in de eucharistie maar ook in de verontrustende gedaante van de armen. Met de armen samenleven is een contemplatieve roeping omdat men op die manier voortdurend in de aanwezigheid van Jezus leeft”, weet ze diep in haar hart,

ook na meerdere ontmoetingen met Moeder Teresa.

Dorothy Day is een teken van geloof, vreugde en vrede in een verscheurd Amerika. Ik schrijf dit op de avond dat het Capitool bestormd wordt en het hart van de Amerikaanse democratie geraakt wordt. Dorothy Day was een politiek activist. Ze belandde meer dan eens in gevangnissen, maar preekte de vrede en de vreugde van Christus en gaf stem aan de armen. Meer dan ooit is haar stem nodig in een verscheurd Amerika, meer dan ooit is haar leven met Christus als voorbeeld nodig in een wereld die door corona op slot zit. ■

Alles is genade. Een biografie van Dorothy Day
Jim Forest | vertaling: Anne Moorman | ISBN
9789463402873 | www.damon.nl | € 29,90

Kardinaal Jo

Het beeld van de grote onbekende mag van tafel

Als je in de Oudejaarsconference van Wim Kan werd genoemd, dan was je iemand. Op 31 december 1976 nam Kan zoals gebruikelijk het jaar door. Hij zei dat kardinaal Alfrink een groot man was, maar met pensioen gegaan. “Hij was nu eerwaardevast. En wie kregen we toen. Een zekere meneer Willebrands. Wie is dat? Men zegt: een neutrale figuur, een kleurloze man. Men zegt: hij is gematigd paars. Ik weet het niet. Ik weet niet eens hoe we aan die man gekomen zijn.” In die paar zinnen vatte Wim Kan de relatie tussen kardinaal Willebrands en Nederland samen. Wie was hij?

Eric van Teijlingen

Willebrands

Foto's: met dank aan Karim Schelkens

patriarch Athenagoras van Constantinopel in Jeruzalem in januari 1964 (de eerste ontmoeting in 900 jaren) en het voorlezen van de opheffing van de banvloeken uit 1054 tussen Rome en Constantinopel tijdens het Tweede Vaticaans Concilie in de Sint-Pieterskerk op 7 december 1965 (zie foto links).

Kardinaal Willebrands werd in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw de 'champion' in het aanknopen van contacten en gesprekken met de andere christelijke denominaties maar ook het jodendom.

Het pad van de oecumene en de aandacht voor een verbetering van betrekkingen met het jodendom begonnen beiden in Nederland na de Tweede Wereldoorlog. Protestanten, waaronder een aantal predikanten (pag. 140 e.v.), en joden (pag. 160 e.v.) die zich tot het katholicisme bekeerden, waren hiertoe aanleiding. Willebrands werd in 1948 voorzitter van de Willibrordvereniging. Zo stond hij in 1949 aan de wieg van Willibrordzondag (de zondag

In deze eerste biografie wordt Willebrands terecht op een groter podium gezet

Jo Willebrands werd in 1909 geboren in Hoogkarspel en in 1934 priester gewijd voor het bisdom Haarlem in de Sint-Bavokathedraal. Kapelaan in Amsterdam, directeur van het Philosophicum in Warmond, curiekardinaal, oud-aartsbisschop van Utrecht,

fundament van de moderne oecumene, wereldspeler. In deze eerste biografie over deze West-Friese priester en kardinaal wordt Willebrands terecht op een groter podium gezet. Het beeld van 'de grote onbekende' mag van tafel. Willebrands heeft oecumenisch pionierswerk geleverd en een ongekeerde bijdrage geleverd aan de goede banden tussen christelijke Kerken en geloofsgemeenschappen, met als hoogtepunten de voorbereidingen voor de historische ontmoeting tussen paus Paulus VI en

↑ **Karfinaal Willebrands tijdens het Tweede Vaticaans Concilie**

→ **Met oecumenisch patriarch Athenagoras**

na 7 november), een dag die nog steeds in het teken van de oecumene staat, en later van de oprichting van de Katholieke raad voor Israël. Hoewel Willebrands tegenwoordig geëerd wordt als pionier van de oecumene, was hij in de jaren vijftig voortdurend in de weer met wat vandaag voor juist het tegendeel daarvan doorgaat (152): het bevorderen van bekeringen tot de Kerk. Hij maakte dus een hele ontwikkeling door. Hij persoonlijk als ook de Kerk. Door de nieuwe theologie die in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw opmars deed (bijvoorbeeld dat oecumene passend is), vriendschappen met vooraanstaande theologen als de Franse Yves Congar en Willebrands goede contacten met de

Hij heeft veel betekend voor de oecumene en, op de achtergrond, voor de grote wereldpolitiek

Met paus Paulus VI op het balkon bij de zegen *Urbi et Orbi* op Eerste Paasdag 1973

Kardinaal Willebrands met paus Johannes Paulus I (1978)

Duitse jezuïet (later kardinaal) Augustin Bea (werkzaam in Rome) werd hij als voorzitter van de Willibrordvereniging steeds meer een speler in de internationale oecumene. Katholiek Nederland telde toen nog mee. Willebrands vertrok in 1960 naar Rome, waar hij samen met Bea leiding gaf aan het nieuwe Secretariaat ter bevordering van de christelijke eenheid, dat de oecumenische kant van het Tweede

Vaticaan Concilie (waar vertegenwoordigers als toehoorders aan de kerkvergadering deelnamen) voor zijn rekening nam. In dagelijkse avondbijeenkomsten bij Foyer Unitas (waar de Nederlandse congregatie Vrouwen van Bethanië de leiding hadden) bij het Piazza Navona in het centrum van Rome vonden onder leiding van Willebrands belangrijke besprekingen plaats tussen vertegenwoordigers van verschillende christelijke

**De man uit
West-Friesland,
de onbekende
kerkvorst, was zélf
een van de 'groten
der aarde'**

achtergrond en werd er bijgedragen aan de totstandkoming van verschillende conciliedocumenten zoals *Unitatis redintegratio* (over de oecumene), *Dignitatis humanae* (over godsdienstvrijheid) en *Lumen gentium* (over de Kerk).

In 1969 werd Willebrands het hoofd van het Secretariaat en daarmee 'Minister van Oecumene' voor het Vaticaan. In die hoedanigheid ontmoette hij alle leiders van alle christelijke kerken en geloofsgemeenschappen, politici en dergelijke. Zo voerde hij namens paus Johannes Paulus II in de jaren tachtig gesprekken in de Sovjet-Unie. Hij heeft veel betekend voor de oecumene en, op de achtergrond, voor de grote wereldpolitiek. Willebrands was ook liever een man op de achtergrond dan op de voorgrond. Achter de schermen was hij, een nuchtere West-Fries, op z'n best.

↑ **Paus Johannes XXIII met het Secretariaat voor de eenheid (links kardinaal Augustin Bea en rechts bisschop Johannes Willebrands)**

↓ **In overleg met oecumenisch patriarch Athenagoras (1969)**

In december 1975 werd hij benoemd tot opvolger van kardinaal Alfrink als aartsbisschop van Utrecht. Hij nam het stokje in 1976 over en gaf deze in 1983 aan kardinaal Simonis door. Rome hoopte dat Willebrands 'het Hollandse geluid' zou dempen maar daarvoor was hij te veel een diplomaat met oog voor alle standpunten geworden.

'Johannes Willebrands' van Karim Schelkens is een mooi geschreven, goed leesbare en zeer interessante biografie over 'onze' kardinaal Willebrands en zijn betekenis voor de Kerk, de oecumene, de contacten met het jodendom en nog veel meer historische, kerkelijke én wereldlijke, ontwikkelingen. De man uit West-Friesland, de onbekende kerkvorst was een van de grondleggers van de katholieke inzet voor oecumene en zélf een van de 'groten der aarde'.

Zou deze grote herwaardering ook in ons bisdom meer voor het voetlicht kunnen komen? Een centrum, kardinaal Willebrands genaamd bijvoorbeeld, binnen ons grootseminarie voor de studie en bevordering van de oecumene vergelijkbaar met het Centrum voor de sociale leer van de Kerk misschien? Zodat iedere geïnteresseerde, iedere catechist, diaken- en priesterstudent goed op de hoogte is wie hij was, wat hij gedaan en bereikt heeft. ■

Een leven in gesprek. Johannes Willebrands 1909-2007
Karim Schelkens | ISBN 9789024431687 | www.bua.nl | € 39,90

We vieren eucharistie

Het kerkelijk jaar en de kalender

's Zondags en doordeweeks, in de eigen kerk, via livestream of de televisie, de Kerk viert eucharistie, bron én hoogtepunt van het kerkelijk leven. Wat gebeurt 'daar' allemaal en waarom? In een reeks van artikelen komen vele aspecten aan bod, die te maken hebben met de viering van de eucharistie.

e Kerk kent een veelvoud aan liturgische vieringen. Naast de viering van de eucharistie, zijn er gebedsvieringen, het getijdengebed, wakes, aanbidding of lofenzovoort. Welk type ook, het zijn allemaal vieringen. In de

volksmond spreken we vaak over 'dienst', maar dat is eigenlijk een protestants begrip, afgeleid van 'eredienst'. Katholieken spreken bij voorkeur over viering, ook omdat we in elke viering Gods liefde vieren. Allereerst Gods liefde voor ons en wij – ieder van ons persoonlijk als ook wij gezamenlijk – uiten onze liefde voor God in onze aanbidding en liturgie: "Hierin bestaat de liefde: niet wij hebben God liefgehad, maar Hij heeft ons liefgehad, en Hij heeft zijn Zoon gezonden om door het offer van zijn leven onze zonden uit te wissen" (1 Joh. 4,10).

Getijdengebed

Het getijdengebed is een reeks van gebedsvieringen, verdeeld over de loop van de dag. Het betreft de lauden (of morgengebed), het middaggebed, de vespers (of avondgebed) en de completen (of nachtgebed). Het wordt gebeden in kloosters, door priesters en diakens, in sommige parochiekerken en door individuele gelovigen. De liturgie van de getijden bestaat uit het (zingend) bidden van psalmen en andere teksten uit de Heilige Schrift, aangevuld met het Onze Vader en gebeden. Het getijdenboek of brevier (tegenwoordig een app op je smartphone – zie kader) geeft precies aan welke gebeden en psalmen gebeden behoren worden. Daarbij wordt de kerkelijke kalender gevolgd.

Kerkelijke of liturgische kalender

De Kerk kent een eigen kerkelijk jaar en kalender. Een kerkelijk jaar begint op de eerste zondag van de Advent (eind november) en loopt tot en met de weekdays na de zondag waarop het hoogfeest van Christus Koning wordt gevierd. Verder kent de Kerk liturgische seizoenen/periodes, als:

- de advent (van de eerste zondag van de advent t/m 24 december overdag);
- de kersttijd (van de kerstnacht op 24 december t/m de zondag van het feest van de Doop van de Heer);
- de veertigdagentijd (van aswoensdag t/m paaszaterdag);
- de paastijd (van de paasnacht t/m Pinksteren);
- de overige tijd wordt 'tijd door het jaar' genoemd.

Ieder zijn kleur

Ieder seizoen kent een eigen liturgische kleur als symbool voor die periode. In de advent en de veertigdagentijd is de kleur paars. Deze kleur staat voor inkeer en bezinning. De priester draagt liturgische kleding (kazuifel, koormantel of stola) in de paarse kleur. De liturgische kleur roze wordt twee keer per jaar gedragen, halverwege de advent (op zondag Gaudete, de derde zondag) en halverwege de veertigdagentijd (zondag Laetare, de vierde zondag). Door het paars van die liturgische tijd schijnt al wat van het wit van het naderende hoogfeest. De kleur in de kersttijd, paastijd en bij (hoog)feesten is wit, de kleur van feest maar ook van zuiverheid en reinheid. Tot de vierde eeuw droeg men enkel wit in de eredienst. Op de hoogtijdagen van Kerstmis en Pasen mogen ook goudkleurige gewaden gedragen worden. Het zijn

immers de hoogtijdagen in ons christelijk geloof. De kleur van de tijd door het jaar is groen, de gewone kleur zeg maar. Groen is de kleur van hoop (op eeuwig leven). Er is ook nog een rode kleur. Deze wordt in de liturgie gedragen bij feesten van de Heilige Geest (de kleur van vuur) zoals bij Pinksteren en de toediening van het heilig Vormsel. Maar rood is ook de kleur bij de gedachtenis van de martelaren van de Kerk (de kleur van bloed). Tot midden jaren zestig

van de vorige eeuw was er nog de kleur zwart voor uitvaarten en Allerzielen. Nu wordt paars gebruikt.

Een dag uit die kalender

In de volksmond begint een dag om 0.00 uur middernacht en de week op maandagmorgen. In de Kerk ligt dat iets anders. Onze week begint op zondag. Dat is namelijk "de eerste dag van de week" (zie Joh. 20,1), de dag na de sabbat. Die 'eerste dag van de week' heet ook wel de 'Dag des Heren'. In landen als Frankrijk

**Katholieken
spreken bij voorkeur
over viering, ook
omdat we in elke
viering Gods liefde
vieren**

Getijdengebed voor de smartphone of op de website

Download de app 'Getijdengebed' via de Google Play store of de App Store van Apple en maak een account aan. Of via de website: www.tiltenberg.org/getijdengebed

(= *Dimanche*), Spanje (= *Domingo*) en Italië (= *Domenica*) zien we dat nog terug in de naam voor de zondag. In onze taal gebruiken we de Germaanse achtergrond van het hemellichaam, de zon, voor deze dag. Verder begint een liturgische dag niet om 0.00 uur 's nachts, maar als de duisternis invalt de avond ervoor. Een joodse of liturgische dag begint 's avonds met zonsondergang, dan de nacht, dan de zonsopgang tot aan de volgende zonsondergang. Dat is analoog aan het scheppingsverhaal: "Het werd avond en het werd ochtend; dat was de eerste dag" (Gen. 1,5). Het werd donker, het werd licht. Bij de joden begint sabbat ook op vrijdagavond (en niet op zaterdagochtend). Dit zien we ook terug in de Kerk. Een hoogfeest of feest begint de avond ervoor.

Een liturgische dag begint niet om 0.00 uur 's nachts, maar als de duisternis invalt de avond ervoor

een heilige of martelaar, een feest of een hoogfeest. Zo'n feestdag (gedachtenis, feest of hoogfeest) kan de liturgische periode doorbreken. Een voorbeeld. Op 25 maart viert de Kerk het hoogfeest van de aankondiging van de Heer (ook wel 'Maria Boodschap' genoemd). Deze datum valt bijna altijd in de Veertigdagentijd. Toch is die dag feestelijk met wit als liturgische kleur en een 'gloria' in een tijdperk van inkeer, de paarse kleur en een liturgische ingetogenheid.

Het verschil tussen gedachtenis en feest is een verschil in belangrijkheid. En heel belangrijk zijn de hoogfeesten. Dit zijn bijvoorbeeld Eerste Paasdag, Eerste Kerstdag, 1 januari (hoogfeest van de Moeder Gods), 19 maart (St. Jozef), 25 maart (Maria Boodschap), 15 augustus (Maria Tenhemelopneming), 1 november (Allerheiligen), 8 december (Onbevleete Ontvangenis van Maria). U ziet, er zijn ook een flink aantal Mariafeesten bij. In de katholieke landen zijn deze dagen vaak vrije dagen, omdat het feestdagen zijn.

Heiligenkalender

De kerkelijke kalender is verder gevuld met heiligen. Bijna elke dag is er wel de herdenking van een zalige, heilige of martelaar (m/v). Sommigen weten we gewoon van buiten, zoals 21 januari (H. Agnes), 18 mei (H. Eric), 24 juni (Sint Jan de Doper), 4 oktober (St. Franciscus van Assisi), 11 november (St. Maarten) en 22 november (H. Caecilia).

Wij noemen dat de vigilie. Sinterklaasavond is op 5 december 's avonds (pakjesavond) met de feestdag van de H. Nicolaas op 6 december. En om die reden vieren we in de Kerk op zaterdagavond de liturgie van de zondag. De avondmis van 19.00 uur in uw parochiekerk op zaterdag is dan eigenlijk de vigiliemis van de zondag. We vieren dan de zondag.

Kerkelijke Feestdagen

We kennen gewone dagen en feestdagen. Feestdagen kunnen – kerkelijk gezien – een gedachtenis zijn van

We noemen dat vaak ook naamdagen. Op die dagen vieren we in de Kerk hun feestdag. Behalve als zo'n dag op de zondag valt, dan vervalt de feestdag van de heilige omdat de zondagse viering (op een paar uitzonderingen na) altijd voorrang krijgt. Deze dagen zijn zogeheten *die natalis*, geboortedagen, maar dan in de betekenis van 'geboren worden bij God' (overlijden). We vieren in de Kerk met een dag van een heilige of martelaar diens sterfdag. Dit gaat terug op liturgische kalenders van de Kerk van Rome uit de tweede en derde eeuw. Soms wordt een andere datum op de kerkelijke kalender gekozen, zoals bij de heilige paus Johannes Paulus II (overleden op 2 april maar de Kerk gedenkt hem op 22 oktober, de dag van zijn intronisatie als paus). ■

Eric van Teijlingen

Heiligenkalender

www.heiligen.net

www.rkliturgie.nl

God heeft het eerste woord... en het laatste

Kerk-zijn betekent ook samen zingen. Door de coronamaatregelen is samen-zang nu uitgesloten. Maar niemand houdt u tegen thuis uit volle borst te zingen. SamenKerk helpt u daarbij. Neem nu dit lied: 'God heeft het eerste woord'.

'G

od heeft het eerste woord' is een oorspronkelijk Nederlands kerklied. De tekst is van Jan Wit, protestants theoloog, predikant geweest in Nijmegen en Groningen, en de muziek

van de Amsterdamse organist en componist Gerard

Kremer (die ook in Aerdenhout en Bloemendaal werkzaam is geweest).

In de jaren vijftig van de vorige eeuw kreeg Wit een verzoek om voor een zakboekje van de protestantse geestelijke verzorging een aantal liederen te maken voor de kerkelijke feestdagen, Nieuwjaarsdag en Koninginnedag. Hij schreef toen dit lied als Nieuwjaarslied. Voor de hervormdekerkdagen werd het gebruikt als kerkendaglied en werd de tekst voorzien van de melodie van Kremer.

De eerste strofe spreekt over de schepping van de wereld, de tweede over het begin van het persoonlijk leven, de derde over de voleinding van de wereld. De laatste strofe bundelt deze thema's in één samenvattende zin. Het lied telt vier strofen, maar de oorspronkelijke tekst telde er vijf. Tussen strofe twee en drie stond de volgende tekst, die later door Wit is geschrapt: "God heeft het laatste woord, al moeten wij neerzigen in 't somber rijk van 't zwijgen, het wordt door Hem verstoord." De tekst van het lied verwijst naar de eerste verzen van het Johannesevangelie: "In het begin was het Woord en het

woord was bij God en het Woord was God. Dit was in het begin bij God. Alles is door Hem geworden en zonder Hem is niets geworden van wat geworden is" (Joh. 1:1-3). 'God heeft het eerste woord' is inmiddels vertaald in het Duits, Engels, Frans en het Fries en wordt gezongen in de katholieke en protestantse eredienst.

**God heeft het eerste woord.
Hij heeft in den beginne,
het licht doen overwinnen,
Hij spreekt nog altijd voort.**

**God heeft het eerste woord.
Voor wij ter wereld kwamen,
riep Hij ons reeds bij name,
zijn roep wordt nog gehoord.**

**God heeft het laatste woord.
Wat Hij van oudsher zeide,
wordt aan het eind der tijden,
in heel zijn Rijk gehoord.**

**God staat aan het begin
en Hij komt aan het einde.
Zijn woord is van het zijnde,
oorsprong en doel en zin.**

Tekst: Jan Wit (1914-1980)
Melodie: Gerard Kremer (1919-1970)

Over de melodie van 'God heeft het eerste woord' bestaat een leuke anekdote van componist Gerard Kremer, waaruit kan worden opgemaakt dat het lied naar zijn mening nogal eens haastig en/of met onbedoelde rusten en pauzes werd gezongen. "Het is een eenvoudige melodie. Zing het in een rustig tempo (halve noot = MM 60) en jaag vooral niet! Let op twee dingen: zing wat er staat, ook de rust aan het eind van regel één. Maak geen rusten bij aan het eind van regel twee en drie, zing gewoon wat er staat. Aan het eind van het laatste couplet staat: 'oorsprong en doel en zin'. Ook hier doorspelen en niet 'oorsprong (rust) en doel (rust) en zin', gewoon doorzingen. Zo gauw we zingen of spelen is de melodie de baas", aldus Kremer zelf. ■

Jos Martens

Gebruik de QR-code om dit lied te beluisteren of kijk op de website van het bisdom.

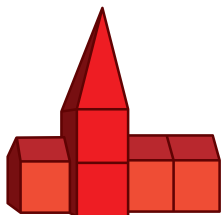
Kerkbalans 2021

Een zaak van iedereen

De vlaggen hangen uit. Banieren vragen om aandacht. De brieven om de jaarlijkse bijdrage zijn verstuurd. Vrijwilligers zijn –corona-proof– langs de deuren geweest. Actie Kerkbalans 2021 is gestart!

2021

Actie

Kerkbalans

Is Kerkbalans een zaak van alleen de penningmeester, meestal samen met een werkgroep van vrijwilligers? Nee, Kerkbalans zou van iedereen in een parochie moeten zijn. Van de pastoor of pastores tot aan de jeugd. Van degenen die gul doneren tot degenen die bewogen moeten worden om hun financiële steentje bij te dragen. Want wij zijn Samen Kerk. De jaarlijkse Actie Kerkbalans zorgt voor contact met alle bij de parochie ingeschreven parochianen. En het betreft het leeuwendeel van de jaarlijkse inkomsten. Daarom is Kerkbalans zo belangrijk en dus een zaak van iedereen!

Vandaag voor morgen

De slogan van Actie Kerkbalans 2021 luidt: Geef vandaag voor de kerk van morgen. Het 'doorgeven' van

de kerk aan de volgende generatie staat centraal. Hoe mooi zou het zijn als dan bijvoorbeeld een ouder en een jong kerklid dit samen symboliseren tijdens een startmoment!

Kerkbalans: het hele jaar

Hoewel Actie Kerkbalans meteen aan het begin van het kalenderjaar gehouden wordt, is Kerkbalans niet iets wat alleen in januari aandacht vraagt. Houdt de parochianen gedurende het gehele jaar op de hoogte

van de financiën. Informeer hen hoe de inkomstenstroom en het uitgavenpatroon zich ontwikkelen. Vraag verderop in het jaar om een extra bijdrage voor onvoorziene extra uitgaven. Vorig voorjaar, tijdens de eerste lockdown, hebben verschillende parochies apparatuur gekocht om vieringen te streamen (digitaal via de computer te volgen - red.). Deze apparatuur kost enkele duizenden euro's. Een goed en concreet voorbeeld voor een oproep tot een extra gift. Een Kerkbalans

thermometer in het parochieblad of op de prikborden bij de kerkdeuren kan visueel goed duidelijk maken hoe de financiën ervoor staan.

Bedank en spoor aan

Van groot belang is om degenen die een bijdrage betaald hebben - hoe klein ook - te bedanken voor hun donatie. En om al die parochianen die zelden of nooit betalen (vaak het overgrote deel) op specifieke momenten een paar keer per jaar te benaderen. Denk aan eind mei, begin juni (vanwege vakantiegeld) of eind november, begin december (eindejaarsuitkeringen of bonussen). Besteed specifieke aandacht aan bijdragers van voorgaande jaren die in een lopend jaar nog geen bijdrage hebben overgemaakt. Neem contact met hen op en vraag hen naar een mogelijke reden. Wellicht kan de parochie iets voor hen betekenen.

Wie geeft leeft

'Een pastoor die niet vraagt, is ziek', luidt een kerkelijk grapje over de bedelcapaciteiten van de parochieherder. Maar een parochie die niet geeft, is dat ook! Hoe komt een parochie over, die alleen maar geld vraagt en nooit eens iets geeft aan parochianen. Zorg eens met Pasen, Kerstmis of het parochiefeest voor een toepasselijke attentie. Een aantal jaren geleden heeft een regio van vijf parochies 20.000 lichtjes besteld met de tekst: 'Steek hier uw licht eens op'. Gewoon om weg te geven. Dat werd gewaardeerd door de mensen die een paas-

”
**Geef vandaag
voor de kerk van
morgen**

Kerkbalans is een gezamenlijke actie van de rooms-katholieke Kerk, de protestantse kerk en de oudkatholieke kerk in Nederland. Drie kerkgenootschappen die al sinds 1973 samenwerken in de actie Kerkbalans en zo een beroep doen op de plaatselijke geloofsgemeenschappen voor een financiële bijdrage. Jaarlijks vragen zij hun leden in de tweede helft van januari een financiële bijdrage te leveren aan hun eigen plaatselijke kerk. De Kerk zelf krijgt geen subsidie. Onderhoud van het gebouw, de koffie, maar ook het personeel en missionaire en maatschappelijke projecten kosten geld. Daarom is er Kerkbalans. Info: www.kerkbalans.nl

wake hadden gevierd, of een kerstnacht mis of hadden meegedaan aan een leuke activiteit van deze regio.

Geef voor de kerk van morgen

Actie Kerkbalans is niet alleen Nederlands grootste jaarlijkse collecteactie, maar is ook de leukste actie voor een parochie. Want iedereen kan eraan meedoen. Alle talenten en alle parochianen van de parochie kunnen zich hiervoor inzetten. Op allerlei gebied is hulp nodig: van brieven schrijven, de website klaar maken voor digitale giften, de inzet van social media

(“Ik heb betaald. Jij ook?” #kerkbalans), de deuren langs gaan, medeparochianen stimuleren en informeren enzovoort. Parochianen die regelmatig een viering bezoeken tot aan hen die wel bijdragen maar zelden een stap zetten in het gebouw, helpen met de financiën van de parochie voor dit jaar, én voor de jaren erna. Want we geven ook voor de kerk van morgen. Kortom: Maak van Kerkbalans één groot parochiefeest! ■

Eric van Teijlingen

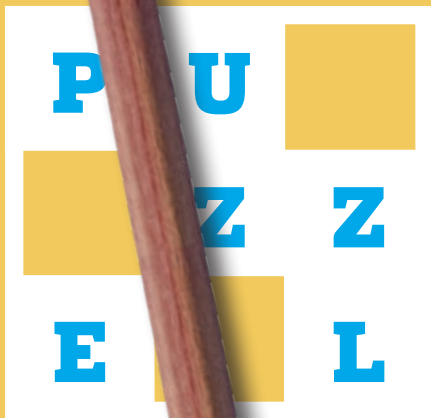

Hoe kun je de parochie steunen?

- Maak een bedrag over naar de bankrekening van de parochie.
- Maak verspreid over het jaar een (kleiner) bedrag over via automatische incasso. Neem hiervoor contact op met de parochie.
- Neem de parochie op in je testament (= legaat). Kost nu niks, maar je geeft in de toekomst. Neem hiervoor contact op met de parochie.
- Spreek met je parochie af dat je gedurende een periode van vijf jaren een vast bedrag overmaakt aan de parochie (lijfrente). Dit geeft een hogere fiscale aftrek. Neem hiervoor contact op met de parochie.

Hoe kun je de parochianen helpen?

- Maak het via QR-codes in de kerkbalansbrieven, op de parochiële website, in parochiebladen of via een tikkiesysteem makkelijk geld over te maken.
- Geef verschillende vormen aan om bij te dragen: bedrag ineens of maandelijks, een lijfrenteovereenkomst. Geef aan wat voor de parochie én voor de parochiaan (fiscaal) het fijnste is.
- Zorg voor een concreet doel, iets wat nodig is en vooral zichtbaar. Dat parochianen een verbinding kunnen maken tussen hun (anonieme) gift en de aanschaf.
- Bedank gevers en vrijwilligers voor hun donatie en inzet.

1		2	3	4	5		6
		7					
8	9		10			11	
12		13			14		
15					16		
17			18	19		20	
		21			22		
23							

Horizontaal

- 1 Wandelplaats om te lachen?
- 7 Franse noot is een dier?
- 8 Dat is namelijk een klein land
- 10 Geen nummer in Engeland
- 11 Geestelijke voor de goede betrekkingen?
- 12 Gebitslijm?
- 15 Daar kun je iets op spelden
- 16 Je kunt er een olifant van maken
- 17 Wij in Amerika
- 18 Dat is binnen modern
- 20 Frans bedrijf in de Duitse Nazi-tijd?
- 21 Twee tonen omvatten het hele spul
- 23 Dit rek heeft een theorie

Verticaal

- 1 Hoofddeksel voor een klein mannetje
- 2 Is 1 schepje zo lang?
- 3 Daar kun je mee in een gebit rijden?
- 4 Verkreukeld en verfrommeld
- 5 Samen met toe is het soms
- 6 Soort bedevaart
- 9 Muzikaal rund in Azië
- 11 Amerikaanse vader leidt de kerk?
- 13 Samen met dan is het soms
- 14 Zo sterk is het licht
- 19 Dit kan je op het rekest krijgen
- 21 Egyptische god is muzikaal?
- 22 Muzieknoot om in te kijken?

Stuur uw oplossing (met vermelding van uw naam en adres) vóór 20 februari 2021 naar:
Redactie SamenKerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem.
 Of mail naar:

samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

De oplossing van de kerstpuzzel luidde:

De herders hebben het gezien in de geboortestal: daar was het vrede en sindsdien zingt elk dat overal.

Er is heel wat afgepuzzeld deze kerstdagen. We ontvingen honderden inzendingen met de correcte oplossing. Na loting feliciteren wij onze prijswinnaars:

- S.N. Out (Enkhuizen)
- C. Appel (Spanbroek)
- J. Bartman (Hilversum)
- M.E. Bijvoet (Alkmaar)
- H.L. Al (Krommenie)
- M.T. Bouwman (Amsterdam)
- P. Boon (Zaandam)
- B. Dieker (Amsterdam)
- W. Voorwalt (Bennebroek)
- M. Kerssens (Assendelft)

Vnders denken

Van de vier evangeliën is die van Marcus het kortst en het oudst, maar niet het minst interessantst. Pater Dries van den Akker wil ons ‘anders laten denken’ zoals Johannes de Doper en Jezus zelf ons dat ook voorhouden in dit evangelie. *Meta-noia* in het Grieks, vaak vertaald als ‘bekering’ maar wat letterlijk ‘anders denken’ betekent, is de leidraad van Marcus. Neem nu het mooie verhaal van Petrus’ schoonmoeder (Mc. 1,29-31), wat we op 7 februari zullen horen (vijfde zondag door het jaar). Ze ligt met koorts in bed. Zodra Jezus haar ‘krachtig’ heeft ‘opgerezen’, ‘bedient zij hen’. Wil dat aantonen dat ze volledig genezen is of wil Marcus laten zien dat zij met dat bedienen doet wat de engelen eerder bij Jezus in de woestijn deden (zie Mc. 1,13)? En dat woord ‘oprijzen’ is hetzelfde woord als Jezus die ‘werd opgerezen’ uit de dood (zie Mc. 16,6). Zegt Marcus hier dat Petrus’ schoonmoeder een nieuwe mens is geworden en al enigszins deelt in het mysterie van de verrijze-

nis? (zie pagina 41.) Meer kennis, meer te weten komen door een andere woordkeuze bij de vertaling uit het Grieks, de opbouw van de tekst door Marcus op een andere manier doorgronden, zo ga je zijn evangelie anders bekijken. Misschien een mooi boek om dit jaar te gebruiken bij het voorbereiden van de zondagse preek.

Ga anders denken. Jezus leren kennen door de bril van Markus | Dries van den Akker sj. | ISBN 9789089724199
www.berneboek.com | € 24,95

Op weg naar Pasen

Een zogeheten ‘vroeg Pasen’ dit jaar, namelijk de eerste dagen van april. Daarmee valt aswoensdag half februari. Met *Vijgjes op weg naar Pasen* kunnen we de veertigdagentijd ingaan, iedere mens op zijn geheel eigen wijze. Dit meditatieboekje dient als hulp om die weg te gaan met korte teksten en illustraties (één voor iedere woensdag, één voor elke zondag en één voor iedere dag van de Goede Week). Steeds zijn ze voorzien van een gebed en een lied om te ontdekken wat verrijzenis kan betekenen.

Vijgjes op weg naar Pasen 2021
Huub Schumacher en Bas Rentmeester | ISBN 9789089724144
www.berneboek.com | € 6,50

Op reis naar het Land dat Ik u wijs...

Voor een reis of bedevaart door het Heilig Land volstaat een gewone reisgids niet. Bij iedere plek wil je dieper de geschiedenis, de Bijbel en de verhalen in. Piet van Midden (docent Hebreeuws aan Tilburg University en predikant) geeft in dit reisboek in vaste rubrieken als ‘dit moet je weten’, ‘dit is het verhaal’ en ‘denk even mee’ voor iedere plek een kort

historisch overzicht en Bijbelse achtergronden (zowel Oude als Nieuwe Testament). Hij sluit steeds af met een passend gebed. Verrijkend. Het jammere is wel dat bij ieder hoofdstuk voor een verdere verdieping en foto’s wordt verwezen naar een ander boek van Van Midden. Had dat er dan meteen bij gedaan...

Van Jeruzalem tot Jaffa. Meditatief reisdagboek | Piet van Midden
ISBN 9789043535304 | € 16,99
www.kokboekencentrum.nl

Birgit Woltjer ging met Kerstmis 2015 samen met haar gelovige moeder naar de nachtmis. Kort daarna zocht ze contact met de priester wiens woorden die avond haar hadden beroerd. Het bleek Antoine Bodar te zijn. Ze gingen elkaar brieven schrijven. De correspondentie tussen Bodar

en Woltjer, een man van God en een vrouw die zich aan het openstellen was voor het geloof, werpt licht op een vraag die ons allemaal interesseert: hoe wordt een mens gelovig en wat betekent dat geloof bij het ziekbed en sterven (in mei 2020) van een dierbare moeder? Birgit Woltjer geeft ons een inkijkje hoe

haar leven, door de kracht van Kerst, de afgelopen jaren is veranderd en dat de weg naar God zelden recht is en vaak gepaard gaat met twijfels, geen zevenmijlslaarzen maar met kleine, liefdevolle stapjes.

In het spoor van de nachtmis.
Hoe Antoine Bodar mij liet geloven
 Birgit Woltjer | ISBN 9789493161610
 www.adveniat.nl | € 14,99

De Kracht van Kerst

Ouderen in de coronacrisis

Lyan de Roos-Römkes kreeg als arts in een Brabants verpleeghuis direct met de gevolgen van de coronacrisis te maken. Met dagboekfragmenten, gedichten – werkend in de frontlinie – beschreef ze die indringende tijd.

Anderhalve meter is een afstand van niks.
Dat is mijn armen wijd.
En toch, door die anderhalve meter ben ik jou een beetje kwijt.

Vechten voor ouderen in de coronacrisis.
Notities van een specialist ouderengeneeskunde in een jaar van hoop en vrees | Lyan de Roos-Römkes | ISBN 9789493161511 | www.adveniat.nl
 € 14,90

Verder bidden

Na het grote succes van het gebedenboek *Van Allerheiligen tot Kerstmis* en vanwege de aanhoudende beperkingen voor kerken in het nieuwe jaar 2021 door corona verschijnt een nieuw gebedenboek *Van Maria Lichtmis tot Pinksteren* met de liturgisch sterke tijden van vasten, de Goede Week, Pasen, Hemelvaart en Pinksteren. Misschien iets als een geschenk voor vrijwilligers of als attentie voor wie een bepaald bedrag voor Kerkbalans heeft gedoneerd of als aanmoediging om thuis te kunnen bidden.

Van Maria Lichtmis tot Pinksteren.
Bidden in onzekere tijden | ISBN 9789493161535 | www.adveniat.nl
 € 9,99 (bij bestelling van 100 exemplaren of meer: € 3,00)

Huiszegen 2021

Voor een gezegend huis in een gezegend nieuw jaar

Het is een goede gewoonte om bij gelegenheid van het nieuwe jaar het huis te laten zegenen door een priester of diaken. Vraag de pastor van uw parochie en hij is gaarne bereid uw woning te zegenen. Een andere mogelijkheid is deze huiszegen, die u boven de deur van uw woning of huiskamer kunt hangen.

C+M+B: wat betekent het?

Er zijn diverse betekenissen die worden toegekend aan de letters C+M+B op de huiszegen:

Caspar Melchior Balthasar

De letters C+M+B worden in verband gebracht met de namen die vanuit de traditie aan de wijzen uit het oosten zijn gegeven: Caspar, Melchior en Balthasar.

Christus Mansionem Benedicat

Zij zijn ook de beginletters van de zegetekst: "Christus Mansionem Benedicat", vertaald "Christus zegene dit huis".

Cana Magi Baptisma

De letters worden ook in verband gebracht met de drievoudige openbaring van de Heer. Kerstmis is het

feest van de openbaring aan alle mensen. Deze openbaring van God wordt gevierd met Driekoningen en de aanbidding van de wijzen (*Magi*), bij het feest van de Doop van de Heer in de Jordaan (*Baptisma*) en bij het eerste wonder van Christus tijdens de bruiloft in Kana (*Cana*).

Bij de huiszegen kan het volgende gebed worden gebruikt:

U God, almachtige Vader, smeken wij ootmoedig voor dit huis, voor zijn bewoners en voor al wat er in is: opdat Gij U moogt gewaardigen het te zegenen en te heiligen en met alle goed te verrijken: geef hun, Heer, van de dauw des hemels overvloed en van de vruchtbaarheid der aarde levensonderhoud, en gelief de verlangens van hun gebed tot het uitwerksel uwer erbarming te geleiden. Gewaardig U dus bij onze intrede in dit huis te zegenen en te heiligen, gelijk Gij U gewaardigd hebt te zegenen het huis van Abraham, Isaac en Jacob. En mogen binnen de wanden van dit huis de engelen van uw licht wonen en het en zijn bewoners bewaren. Door Christus onze Heer. Amen.

Agenda

Januari 2021

16 – 30 JANUARI Actie Kerkbalans
www.kerkbalans.nl | zie pag. 32

17 – 24 JANUARI Week van gebed voor eenheid van christenen
www.weekvangebed.nl
#blijfinmijnliefde | zie pag. 16

24 JANUARI

Landelijke online tienergroepdag
www.jongekerk.nl

Februari 2021

11 FEBRUARI Gedachtenis O.L.V. van Lourdes | Wereldziekendag
www.ziekenapostolaat.nl

17 FEBRUARI Aswoensdag
Begin van de Veertigdagentijd, begin van de bisschoppelijke vastenactie
www.vastenactie.nl

26 - 28 FEBRUARI Kloosterweekend jongeren (Sittard) www.jongekerk.nl

Wijzigingen voorbehouden

Christus + Mansionem + Benedicat

20 C+M+B 21

Christus + Zegene + Dit huis

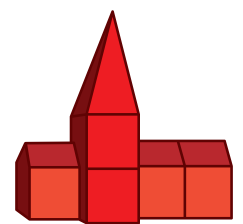

kerkbalans.nl

2021

Actie

Kerkbalans

SamenKerk ontvang ik altijd gratis
Daarom geef ik extra aan **Kerkbalans**

Geef vandaag **voor de kerk** van morgen